

පරීක්ෂක වාර්තාව

AA3 විභාගය - ජූලි 2017

(AA35) සංස්ථාපිත හා පුද්ගලික බදුකරණය

(Corporate and Personal Taxation)

ප්‍රශ්න අංක 01 (ලකුණු 05)

ප්‍රශ්නයේ (a) කොටසින් බදු සඳහා වාසිකභාවය තීරණය කිරීමේදී ශ්‍රී ලංකාවේ සමාගමකට අදාළ වන රීතිය පැහැදිලි කිරීමද, (b) කොටසින් 2015/16 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා ආදායම් වාර්තාව ඉදිරිපත් කළ යුතු දිනය සඳහන් කිරීමද අවශ්‍ය විය. බොහෝ අයදුම්කරුවන් (a) කොටසට, ශ්‍රී ලංකාවේ සමාගමකට අදාළ කරනු වෙනුවට, පුද්ගලයකුට අදාළ වන "දින 183 රීතිය" පිළිබඳව ලියා තිබුණි. තවද අයදුම්කරුවන් බහුතරයක් කළමනාකරණය හා පරිපාලනය පාලනය රට තුළ සිදු විය යුතු බව සඳහන් කර නොතිබුණි. (b) කොටස සඳහා අයදුම්කරුවන් බහුතරයක් සමාගමක ආදායම් වාර්තාව ඉදිරිපත් කිරීමට නියමිත දිනය එනම්, 2016 නොවැම්බර් 30 හෝ ඊට පෙර සඳහන් කරනු වෙනුවට පුද්ගලයකුට අදාළ වන ස්ව තක්සේරු ආදායම් බදු ගෙවන දින සහ අවසාන ගෙවීම් දිනය සඳහන් කර තිබුණි.

මෙම ප්‍රශ්නයේ කාර්ය සාධනය සාමාන්‍ය මට්ටමක විය.

ප්‍රශ්න අංක 02 (ලකුණු 05)

මෙම ප්‍රශ්නයේ දී අයදුම්කරුවන් විසින් 2016 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වූ කාර්තුව සඳහා ගෙවිය යුතු ඉතිරි ජාතිය ගොඩනැගීමේ බද්ද (NBT) තක්සේරු කිරීම අවශ්‍ය විය. බහුතරයක් අයදුම්කරුවන් මෙම ප්‍රශ්නයට ඉතාමත් දුර්වල ලෙස පිළිතුරු සපයා තිබුණි. ආනයනික භාණ්ඩ විකුණුම්වලින් 50%ක් මත සහ දේශීයව නිපද වූ භාණ්ඩ විකුණුම් මත 2% බැගින් NBT අනුපාතය යොදනු වෙනුවට, සැලකිය යුතු අයදුම්කරුවන් සංඛ්‍යාවක් විකුණුම්වලින් 25%ක් මත 2% බැගින් NBT ගණනය කර තිබුණි.

තවද සියළුම අයදුම්කරුවන් පාහේ ඔවුන්ගේ ගණනය කිරීම්වලදී ආනයනික භාණ්ඩ මත සහ දේශීය මිලදී ගැනුම් මත ගෙවූ NBT අඩුකර තිබුණි. නමුත් එම ගෙවීම් ගෙවිය යුතු ඉතිරි ජාතිය ගොඩනැගීමේ බද්ද ගණනය කිරීමේදී අඩු කිරීමට ඉඩ නොදෙයි.

මෙම ප්‍රශ්නයට කාර්ය සාධනය සතුටුදායක නොවීය.

ප්‍රශ්න අංක 03 (ලකුණු 05)

මෙම ප්‍රශ්නයේ දී අයදුම්කරුවන් විසින් 2015/16 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයක (NGO) ආදායම් බදු වගකීම තක්සේරු කිරීම අවශ්‍ය විය. මෙම ප්‍රශ්නයටද බහුතරයක් අයදුම්කරුවන් විසින් ඉතාමත් දුර්වල ලෙස පිළිතුරු සපයා තිබුණි. විශේෂයෙන්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයක (NGO) ආදායම් බද්ද ගණනය කිරීමේදී, ලැබුණු මුළු ප්‍රදානවලින් 3%ක් මත 28% බැගින් බද්ද ගණනය කළ යුතුය. නමුත්, බහුතරයක් අයදුම්කරුවන් මෙම කරුණ පිළිබඳව දැනුවත් නැති බව පිළිතුරුවලින් පැහැදිලි විය. තවද ස්ථාවර තැන්පතු මත ලද පොලී ආදායමෙන් 8% බැගින් රඳවා ගැනීමේ බදු අඩු කර ඇති බැවින් මුළු ප්‍රදාන ගණනය කිරීමේදී, එම ආදායම සැලකිල්ලට නොගත යුතුය. කෙසේ වුවත්, සැලකිය යුතු අයදුම්කරුවන් සංඛ්‍යාවක් පොලී ආදායමද ඔවුන්ගේ ගණනය කිරීමට ගෙන තිබුණි. එසේම, බහුතරයක් අයදුම්කරුවන් විසින් ආදායම් බද්ද ගණනය කිරීමේදී, සම්පත් දායකයන් සඳහා ගෙවූ ගාස්තු සහ පරිපාලන වියදම් අඩුකර තිබුණි.

මෙම ප්‍රශ්නයේ කාර්ය සාධනය ඉතා දුර්වල මට්ටමක විය.

ප්‍රශ්න අංක 04 (ලකුණු 05)

ඩාවුඩ්බ්ලෝයි එදිරිව දේශීය ආදායම් කොමසාරිස් ජෙනරාල් නඩුවේ තීන්දුව අදාළ කරගනිමින්, මුළු ලාභ කොටසම අහමඩ්ගේ බදු අරමුණු සඳහා ආදායම ලෙස සැලකිය යුතුද යන්න පැහැදිලි කිරීම අවශ්‍ය විය. මෙය නිර්ණය කිරීමේදී, කරුණු, හේතු සහ අදාළ නඩුවේ තීන්දුව ඇතුළත්ව තිබිය යුතුය. කෙසේ වුවත්, බොහෝ අයදුම්කරුවන් මෙය නිසියාකාරව පැහැදිලි කිරීමට අපොහොසත් වී තිබුණු අතර ප්‍රමාණවත් දැනුම සහ දී ඇති නඩුව පිළිබඳ අවබෝධය නොමැති වීම නිසා මෙම ප්‍රශ්නයට වැඩි ලකුණු ලබාගැනීමට තුපුළුවන් විය.

මුල් නඩුවේ තීන්දුව සඳහන් කිරීම අපේක්ෂා කළද, බහුතරය එය සඳහන් කර නොතිබුණි. එසේම, දේශීය ආදායම් පනතේ 217 වගන්තිය හඳුන්වාදීම මඟින් මුල් තීන්දුව සංශෝධනය කර ඇති බව බහුතරයක් අයදුම්කරුවන් විසින් සඳහන් කර නොතිබුණි. මෙය ඉතාමත් දුර්වල ලෙස පිළිතුරු සපයා තිබූ ප්‍රශ්නයකි.

මෙම ප්‍රශ්නයේ කාර්ය සාධනය ඉතා දුර්වල මට්ටමක විය.

ප්‍රශ්න අංක 05 (ලකුණු 10)

මෙම ප්‍රශ්නයේ දී 2017 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වූ කාර්තුව සඳහා ඉතිරි ගෙවිය යුතු/(වැඩිපුර ගෙවූ) එකතු කළ අගය මත බද්ද (VAT) තක්සේරු කිරීම අවශ්‍ය විය. අපනයන සඳහා 0% VAT අනුපාතය අය කළ යුතු වුවද, සමහර අයදුම්කරුවන් අපනයන එකතු කළ අගය මත බද්දෙන් නිදහස් බව සඳහන් කර තිබුණි. බොහෝ අයදුම්කරුවන් මෙම සංකල්ප දෙක අතර වෙනස හඳුනාගෙන නොතිබුණි. ශුන්‍ය අනුපාත සැපයුම් සඳහා යෙදවුම් බදු ඉල්ලා සිටිය හැකි වුවද නිදහස් සැපයුම් සඳහා යෙදවුම් බදු ඉල්ලා සිටිය නොහැක. දේශීය විකුණුම් මත අදාළ වන VAT අනුපාතය 15% වුවද සමහරු 12% VAT අනුපාතය අදාළ කර තිබුණි. පරිගණක ඉවත්කිරීම එකතු කළ අගය මත බද්දට යටත් නොවන නමුත් සමහරු ඒ මත ද VAT අය කර තිබුණි. ප්‍රධාන විධායක නිලධාරියාගේ මෝටර් රථයේ රක්ෂණ වාරිකය මත ගෙවූ යෙදවුම් බදු ඉල්ලා සිටිය නොහැකි වුවද සමහර අයදුම්කරුවන් එය අඩු කර තිබුණි.

ශුන්‍ය අනුපාත සැපයුම් සඳහා අදාළ වන යෙදවුම් බදු වෙනම ගණනය කළ යුතුය. නමුත්, බහුතරයක් අයදුම්කරුවන් විසින් මෙම ගැලපුම නිවැරදිව කර නොතිබුණි.

මෙම ප්‍රශ්නයේ කාර්ය සාධනය එතරම් සතුටුදායක නැත.

ප්‍රශ්න අංක 06 (ලකුණු 10)

මෙම ප්‍රශ්නයේ දී සමාගමේ 2014/15 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා බෙදාහැරිය හැකි ලාභය, බෙදාහැරිය හැකි ලාභය මත බද්ද වළක්වා ගැනීමට බෙදාහැරිය යුතු අවම ලාභාංශය සහ 2015/16 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා බෙදාහැරිය හැකි ලාභ මත බද්ද තක්සේරු කිරීම අවශ්‍ය විය.

බොහෝ අයදුම්කරුවන් බෙදාහැරිය හැකි ලාභය සහ බෙදාහැරිය හැකි ලාභ මත බද්ද ගණනය කිරීම පිළිබඳව දැනුවත් නැති බව පිළිතුරු වලින් පැහැදිලි විය. ඔවුන් හුදෙක් බදු පෙර ලාභයෙන් ආරම්භ කර ඉඩ දෙන හා ඉඩ නොදෙන වියදම් ගලපා අවසානයේ වැරදි බදු අනුපාත යොදා ප්‍රශ්නයේ අවශ්‍යතාවන් ගණනය කිරීමට උත්සාහ කර තිබුණි.

අයදුම්කරුවන් බෙදාහැරිය හැකි ලාභය ගණනය කිරීමේදී කළ යුතු ගැලපුම් පිළිබඳව අධ්‍යයනය කර දැනුවත් විය යුතුය. තවද බෙදාහැරිය හැකි ලාභ මත බද්ද වළක්වා ගැනීමට බෙදාහැරිය හැකි ලාභයෙන් 10% ක් ලාභාංශ වශයෙන් බෙදාහැරිය යුතුය. බෙදාහරින ලද සත්‍ය ලාභාංශ බෙදාහැරිය යුතු අවම ලාභාංශ ප්‍රමාණයට වඩා අඩු නම්, බෙදාහැරිය හැකි ලාභ මත බද්ද පහත පරිදි ගණනය කළ යුතුය.

බෙදාහැරිය හැකි ලාභයෙන් 33 1/3%	XXXX
අඩු කළා: බෙදාහරින ලද සත්‍ය ලාභාංශ	<u>(XXX)</u>
	XXXX
15% බැගින් බෙදාහැරිය හැකි ලාභ මත බද්ද (Deemed Dividend Tax)	<u>XXXX</u>

මෙම ප්‍රශ්නයේ කාර්ය සාධනය එතරම් සතුටුදායක නැත.

ප්‍රශ්න අංක 07 (ලකුණු 10)

මෙම ප්‍රශ්නයෙන් හවුල් ව්‍යාපාර පිළිබඳ දැනුම පරීක්ෂා කර ඇත. සැලකිය යුතු අයදුම්කරුවන් සංඛ්‍යාවක් ලකුණු 10න් අඩු තරමින් ලකුණු 6 සිට 8 දක්වා ලබා ගෙන තිබුණි. බහුතරයක් අයදුම්කරුවන් මෙම ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු සපයා හොඳ ලකුණු ලබා ගැනීමට සමත් විය.

හවුල් ව්‍යාපාරයේ බෙදිය හැකි ලාභය ගණනය කිරීමේදී ඉඩ දෙන වියදමක් වන **ඩෙවිඩ්ගේ බිරිඳ රෝස්ගේ** වැටුප ඉඩ නොදෙන වියදමක් ලෙස සැලකීම නිසා බොහෝ අයදුම්කරුවන් වරදවා ගෙන තිබුණි. තවද සමහර අයදුම්කරුවන් හවුල් ව්‍යාපාර බදු අනුපාතය වන 8% වෙනුවට 10% බදු අනුපාතය භාවිතා කර තිබුණි. බදුවන බෙදිය හැකි ලාභය ලබා ගැනීමේදී බදු නිදහස් දීමනාව වන රු.1,000,000/- අඩු කිරීමට අයදුම්කරුවන් සුළු පිරිසකට අමතකව තිබුණි.

මෙම ප්‍රශ්නයේ කාර්යසාධනය ඉතාමත් සතුටුදායක මට්ටමක විය.

ප්‍රශ්න අංක 08 (ලකුණු 25)

2006 අංක 10 දරණ දේශීය ආදායම් පනත සහ 2016 මාර්තු 31 දක්වා සංශෝධන අනුව සමාගම් ආදායම් බදු ගණනය කිරීම මෙම ප්‍රශ්නයෙන් පරීක්ෂා කර ඇත. මුළු ව්‍යවස්ථාපිත ආදායම, තක්සේරු කළ හැකි ආදායම, බදුවන ආදායම, දළ ආදායම් බද්ද සහ ගෙවිය යුතු ඉතිරි බද්ද ගණනය කිරීම සඳහා ලකුණු වෙන් කර තිබුණි.

සැලකිය යුතු අයදුම්කරුවන් සංඛ්‍යාවක් ගණනය කිරීමට නිවැරදි ආකෘති භාවිතා කර තිබුණද සුළු අයදුම්කරුවන් සංඛ්‍යාවක් නිවැරදි ආකෘති භාවිතා කර නොතිබුණි. හඳුනා ගත් පොදු වැරදි පහත දැක්වේ:

- ගෙවූ කළමනාකරණ ගාස්තු පිරිවැටුමෙන් 1% ක් සහ ගෙවූ සත්‍ය අගය හා සසඳමින් රු.2,000,000/- දක්වා ඉඩ දෙනු ලබයි. කළමනාකරණ ගාස්තු ලෙස වැඩිපුර ගෙවූ ප්‍රමාණයට ඉඩ නොදිය යුතුය. නමුත් මෙම ගැලපුම බහුතරයක් අයදුම්කරුවන් විසින් නිවැරදිව කර නොතිබුණි.
- ශ්‍රී ලංකාවෙන් පිටත දී දරා ඇති රු.500,000/- ක ප්‍රචාරණ වියදමෙන් 25% (500,000/- × 25% = රු.125,000/-) ක් ඉඩ නොදිය යුතුය. දේශීය ප්‍රචාරණ වියදමෙන් 25% ක්ද ඉඩ නොදිය යුතුය. නමුත් අයදුම්කරුවන්ගෙන් අතලොස්සක් පමණක් මෙම ගැලපුම නිවැරදිව කර තිබුණි.
- සැලකිය යුතු අයදුම්කරුවන් සංඛ්‍යාවක් ක්ෂය දීමනා නිවැරදිව ගණනය කර නොතිබුණි. සමහරු වැරදි ක්ෂය දීමනා අනුපාත භාවිතා කර තිබුණි. තවත් සමහරු ඉවත් කිරීමේ බද්දට යටත් ලාභය වැරදියට ගණනය කර තිබුණි. බොහෝ අයදුම්කරුවන්ට මෙම ක්ෂේත්‍රය පිළිබඳව පැහැදිලි අවබෝධයක් නොමැති බව පිළිතුරු වලින් දැකිය හැකි විය.
- සැලකිය යුතු අයදුම්කරුවන් සංඛ්‍යාවක් රු.500,000/- හෝ තක්සේරු කළ හැකි ආදායමෙන් 1/5 යන දෙකෙන් අඩු අගය යන සීමාව නොසලකා සම්පූර්ණ පරිත්‍යාගය වූ රු.1,000,000/- ම බදුවන ආදායම ගණනය කිරීමේදී සුදුසුකම් ලබන ගෙවීමක් ලෙස අඩු කර තිබුණි. නමුත් එම ගැලපුම පසුගිය විභාගයේදීද පරීක්ෂා කර තිබුණි.
- බදු බැර සඳහා ඉල්ලා සිටිය හැකි කාල සීමාව ඉකුත්වීම නිසා ලියා හරින ලද ආර්ථික සේවා ගාස්තු රු.4,000,000/- සඳහා ඉඩ නොදිය යුතු අතර ගලපන ලද ලාභය ගණනය කිරීමේදී ආපසු එකතු කළ යුතුය. නමුත් සැලකිය යුතු අයදුම්කරුවන් සංඛ්‍යාවක් මෙම ගැලපුම නිවැරදිව කර නොතිබුණි.
- අයදුම්කරුවන් ගෙවිය යුතු ආදායම් බද්ද ගණනය කිරීම සඳහා නිවැරදි බදු අනුපාතය වන 28% වෙනුවට වැරදි බදු අනුපාත භාවිතා කර තිබුණි.

මෙම ප්‍රශ්නයේ කාර්යසාධනය සතුටුදායක මට්ටමක විය.

ප්‍රශ්න අංක 09 (ලකුණු 25)

2015/16 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා පුද්ගල ආදායම් බද්ද ගණනය කිරීම පරීක්ෂා කොට ඇත. බොහෝ අයදුම්කරුවන් ඉතා හොඳින් ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු සපයා තිබුණි. කෙසේ වෙතත්, ගමන් පහසුකමේ වටිනාකම, තට්ටු නිවාසයේ ශුද්ධ වාර්ෂික වටිනාකම වැනි සමහර ආදායම් බද්දට යටත් නොවීමට හේතු සඳහන් නොකිරීම නිසා ලකුණු අහිමි කර ගෙන තිබුණි.

පහත දැක්වෙන පොදු වැරදි හඳුනා ගැනිණි.

- ප්‍රතිපූරණය කළ දුරකථන බිල්පත්වලින් 50% ක් බද්දට යටත් නොවේ. නමුත්, අයදුම්කරුවන් බහුතරයක් ප්‍රතිපූරණය කළ දුරකථන බිල්පත් 100% ක්ම සැලකිල්ලට ගෙන තිබුණි.
- රු.500,000/- ට අඩු බැවින් රු.400,000/- ක ලොකරැයි ත්‍යාගය බද්දෙන් නිදහස්ය. නමුත්, සමහර අයදුම්කරුවන් එය බද්දට යටත් කර තිබුණි.
- යහළුවකුට දුන් ණයක් වෙනුවෙන් ලැබුණු රු.20,000/- බද්දට යටත් වේ. නමුත්, අයදුම්කරුවන් බහුතරයක් එය බද්දට යටත් කර නොතිබුණි.
- සමහර අයදුම්කරුවන් රම්‍යා විසින් නිවස අළුත්වැඩියා කිරීමට ගත් ණය සඳහා ප්‍රාග්ධන ආපසු ගෙවීම සුදුසුකම් ලබන ගෙවීමක් ලෙස සලකා තිබුණි. තවද, මෙම ණය මුදල නිවසක් ඉදි කිරීම හෝ මිලදී ගැනීම වෙනුවෙන් ලබා ගත්තක් නොවන නිසා ගෙවන ලද පොලිය ද අඩු කළ නොහැක.
- සමහර අයදුම්කරුවන් බදුවන ආදායම ගණනය කිරීමේදී සේවා නියුක්තික ආදායම මත රු.250,000/- ක අතිරේක දීමනාව අඩු කර නොතිබුණි.
- රියදුරු සහ ඉන්ධන සමඟ ලබා දී ඇති සිලින්ඩර ධාරිතාව 1300cc වන මෝටර් රථ පහසුකමේ වටිනාකම වන මසකට රු.35,000/- නිදහස් අගය වන මසකට රු.50,000/- වඩා අඩුය. එමනිසා ගමන් පහසුකමේ වටිනාකම බද්දෙන් නිදහස්ය. නමුත්, අයදුම්කරුවන් බහුතරයක් මෙය නිවැරදිව හඳුනා ගෙන නොතිබුණි.
- රම්‍යාගේ බදු බැඳියාව ගණනය කිරීමට නිවැරදි සමාගම් බදු අනුපාතය වන 28% යොදා තිබුණේ සුළු අයදුම්කරුවන් සංඛ්‍යාවකි.
- ගෙවිය යුතු ඉතිරි බද්ද ගණනය කිරීමේදී ස්ව තක්සේරු බදු ගෙවීම් සහ උපයන විට ගෙවූ බදු අඩු කිරීමට සමහර අයදුම්කරුවන්ට අමතකව තිබුණි.

මෙම ප්‍රශ්නයේ සමස්ත කාර්ය සාධනය සතුටුදායක මට්ටමක විය. අයදුම්කරුවන් ප්‍රශ්නයේ දී ඇති කරුණු ඉතා හොඳින් කියවූයේ නම්, ඔවුන්ට තවත් ලකුණු ලබා ගත හැකිව තිබුණි.

මෙම ප්‍රශ්නයේ කාර්යසාධනය ඉතාමත් සතුටුදායක මට්ටමක විය.

- - -

කාර්යසාධනය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා නිර්දේශ:

- (1) ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු සැපයීම ආරම්භ කිරීමට පෙර කාලය වෙන් කිරීම සැලකිල්ලට ගත යුතුය. නව විෂය නිර්දේශයට අනුව මෙම ප්‍රශ්නවල බර තැබීම බොහෝ අයදුම්කරුවන් නොසලකා හැර තිබුණි.
- (2) මෙම කුසලතා වර්ධනය කර ගැනීමට අයදුම්කරුවන් විභාගයට පෙනී සිටීමට පෙර සිට පසුගිය විභාග ප්‍රශ්න වැඩි වැඩියෙන් පුහුණු වීම, අධ්‍යයන පෙළ පොත් කියවීම, සමාන විභාගවල පසුගිය විභාග ප්‍රශ්න පුහුණු වීම කළ යුතුය. මෙය අයදුම්කරුවන්ට විෂය නිර්දේශයේ විෂය පථය සහ විෂය ක්ෂේත්‍රය පිළිබඳව අවබෝධ කර ගැනීමට උපකාර වේ.
- (3) අයදුම්කරුවන් විසින් ප්‍රශ්නයක් අවබෝධ කර ගැනීමට සහ ඒවා විශ්ලේෂණය කිරීමට ක්‍රමයක් පුහුණු විය යුතුය. සමහර අයදුම්කරුවන් ප්‍රශ්නය කියවන අතරම මෙම විශ්ලේෂණය සිදු කර තිබුණි. මෙය ප්‍රශ්නය හරියාකාරව අවබෝධ කර ගැනීමටත් පිළිතුර ඉදිරිපත් කිරීමට නිවැරදි ආකෘතිය තෝරා ගැනීමටත් උපකාර වේ. උදාහරණ ලෙස ප්‍රශ්නයෙන් බලාපොරොත්තු වන්නේ බදු සඳහා ගලපන ලද ලාභය ගණනය කිරීම නම්, බදු පෙර ශුද්ධ ලාභයට එකතු කිරීම් සහ අඩු කිරීම් සඳහා තීරු දෙකක් අවශ්‍ය වේ. නිවැරදි ආකෘතිය තෝරාගැනීම පැහැදිලි සහ සම්පූර්ණ පිළිතුරක් ඉදිරිපත් කිරීමටත් වැරදි අඩු කර ගැනීමටත් උපකාර වේ. එය විභාග පරීක්ෂකවරයාට ව්‍යාකූලත්වයකින් තොරව වෙන් කළ ලකුණු ලබා දීමටත් උපකාර වේ.

- * * * -